

ชิโรโกะ-เมียนายกที่ถูกสามีทุบตีก็ไม่หวั่น

อิมามิ ชิซาโอะ* เขียน
อาทร ฟุ้งธรรมสาร** แปล

ถ่ายตอนไปเจรจาขอหมู่เกาะ
โอกินาวาคืนจากอเมริกา
(ถ่ายในปี 1969)

* อิมามิ ชิซาโอะ (เกิด 1920) เป็นนักวิจารณ์การเมือง และนายกสมาคมนักวิจารณ์แห่งประเทศไทย จบวิชาเคมี
ประยุกต์ที่มหาวิทยาลัย เคโอ ในปี 1945 บทความเรื่องนี้เป็นบทความเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับเมียนายกญี่ปุ่น 15 คน ที่ท่าน
เขียนลงนิตยสาร GEKKANPEN ที่ลงในช่วงเดือนพฤศจิกายน 1980 ถึงเดือนมกราคม 1982 เป็นการแนะนำภรรยานายกทั้ง
15 คน ในเชิงอัตชีวประวัติ ตั้งแต่หล่อนยังเยาว์วัย รักใคร่ชอบพองและแต่งงานกับชายหนุ่มที่ต่อมาได้เป็นนายกญี่ปุ่นได้อย่างไร
หลังสามีได้เป็นนายกแล้ว หล่อนได้ปฏิบัติตัวแบบไหน มีส่วนช่วยให้สามีประสบความสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไปหรือไม่อย่างไร ผู้แต่ง
สามารถพรรณนาไว้อย่างน่าอ่าน คล้ายเป็นนวนิยายที่ชวนให้ติดตาม (ผู้แปล)

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1

ในบรรดาเมีย่นายกญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นท่านผู้หญิงซาโต้ ฮิโรโกะ คงถือได้ว่าเป็นสตรีที่มีลักษณะสมกับการเป็นเมีย่นายกมากที่สุดคนหนึ่ง

ในฤดูใบไม้ร่วงปี 1969 ท่านผู้หญิงซาโต้ ฮิโรโกะ ได้บินไปยังอเมริกาพร้อมนายกซาโต้ เออิซากุ¹ เพื่อเจรจากรอขอมู่เกาะโอกินาวาคืนจากอเมริกา ตอนขึ้นเครื่องบินหล่อนอยู่ในชุดกระโปรงที่เลยหัวเข่า 3 เซนติเมตร แต่รูปที่ถ่ายจากพื้นตอนหล่อนยืนเคียงข้างนายกซาโต้ ที่โบกมืออำลาแขกที่ไปส่งนั้น ทำให้ชายกระโปรงของหล่อนดูหุดเลยหัวเข่าถึง 5 เซนติเมตร

กระโปรงที่สวมอยู่นั้นแม้จะดูเลยหัวเข่าถึง 5 เซนติเมตร แต่ก็ดูเป็นชุดที่เหมาะสมกับหล่อน ท่านผู้หญิง ฮิโรโกะที่กำลังกล่าวถึงนี้ เกิดในปี 1907 (ปีที่ 40 แห่งรัชสมัยเมจิ) นับอายุก็ปาเข้าไปถึง 62 ปี (ในปี 1969) แล้ว แต่กระโปรงที่หุดสั้นจนดูคล้ายเป็นมินิสเกิร์ตตัวนั้นก็ดูเหมาะกับหล่อน ดูไว้ที่ตี ในที่นี้ก็ย่อมต้องหมายความว่าหล่อนเป็นสตรีญี่ปุ่นที่มีเสน่ห์ยิ่งคนหนึ่ง

นอกจากนั้น หล่อนยังเป็นสตรีญี่ปุ่นหนึ่งในไม่กี่คนที่ได้มีโอกาสเดินร่ำกับประธานาธิบดีอเมริกา ในเดือนมกราคมปี 1973 ซึ่งเป็นปีที่ 2 ที่นายกซาโต้ สามีหล่อนได้สละตำแหน่งนายกญี่ปุ่น อดีตนายกซาโต้ได้รับเชิญให้ไปร่วมพิธีสตัยบายันรับตำแหน่งของประธานาธิบดีนิกสัน ครั้งนั้นของฮิโรโกะ ได้ติดตามสามีไปด้วย หลังจากเสร็จสิ้นพิธีแล้ว ได้มีการจัดงานเลี้ยงฉลองของพรรครีพับลิกันที่ประธานาธิบดีนิกสันสังกัดอยู่ สองสามีภรรยาซาโต้ก็ได้เข้าร่วมด้วยในงานนั้นอยู่ ๗ ประธานาธิบดีก็ขอเดินร่ำกับนางฮิโรโกะตามที่หล่อนเล่าให้ฟังในภายหลัง คือ “มัน

เป็นช่วงเวลา 2-3 นาทีที่ดิฉันเกาะแขนท่านประธานาธิบดีไว้แน่นโดยไม่รู้ตัว ด้วยกลัวหน้ามืดและจะล้มเอา” แต่ผู้อยู่ในเหตุการณ์เล่าว่า “เป็น 2-3 นาทีที่นางเดินร่ำกับประธานาธิบดีด้วยลีลาที่สง่างามมาก”

เราไม่ทราบว่าคุณพูดของใครเป็นความจริง และไม่มีความจริงที่จะไปสืบถามและวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ในที่นี้ขอพูดถึงอายุของหล่อนอีกครั้งหนึ่งว่า หล่อนอายุ 66 ปีแล้ว ก็อดชื่นชมไม่ได้ที่อายุวัยนั้นยังสามารถเดินร่ำได้สง่าเช่นนั้น

หลายปีต่อมา นางซิงเงโกะ ที่เป็นภรรยาของนายกไอฮิระ ก็เคยได้รับเชิญไปเยือนทำเนียบขาวในฐานะเป็นเมีย่นายกญี่ปุ่นเช่นกัน หล่อนได้คล้องแขนประธานาธิบดีคาร์เตอร์ ขณะเดินไปตามระเบียง แต่หล่อนไม่กล้าออกไปเดินร่ำกับท่าน เปรียบเทียบกันแล้ว นางฮิโรโกะ ใจกล้ากว่าเยอะ

ต้องขออภัยที่กล่าวถึงอายุของหล่อนอีก ปีนี้ (1980) นางฮิโรโกะอายุ 73 ปีแล้ว แต่หล่อนยังมีผิวพรรณผุดผ่อง มีน้ำมีนวล รูปทรงยังอรชรแฝงไว้ด้วยความสง่างามแห่งวัยสาว อีกทั้งมีรสนิยมสูงในการแต่งตัว ไม่ว่าจะสวมชุดญี่ปุ่นหรือชุดฝรั่งดูงามตาไปหมด หากแต่งหน้าอีกสักหน่อยก็ต้องถือว่าเป็นสตรีที่งามพริ้งได้คนหนึ่ง นอกจากนั้นเวลาหล่อนพูดคุยนั้น สามารถพูดด้วยสำเนียงถิ่นจังหวัดยามางุชิ ฟังไพเราะเสนาะหู จนคล้ายหล่อนได้ลืมอายุอานามของตนไปแล้ว

เพื่อเป็นการเล่าเรื่องให้ปะติดปะต่อกัน ในที่นี้ขอเริ่มจากเรื่องโรแมนติคของ นายกซาโต้ เออิซากุ กับนางสาวฮิโรโกะ นายกซาโต้ เป็นลูกพี่ลูกน้องที่อายุมากกว่านางสาวฮิโรโกะ 6 ปี นายกซาโต้ มะทสึสุเกะ พ่อของนางสาวฮิโรโกะนั้นเป็นน้องชายของนางโมโย

¹ 1901-1975 เป็นนายกญี่ปุ่น ช่วง 1964-1972

แม่ของชาโต้ เออิชากู ทั้งสองคนจึงเป็นลูกพี่ลูกน้องที่มีสายเลือดที่ใกล้กันมาก

โนบุฮิโร ปู่ของ มะทสึสุเกะ และโมโย ซึ่งก็มีศักดิ์เป็นทวดของชาโต้ เออิชากู และ ฮิโรโกะ นั้น เป็นนักกรบใน ฮากิฮิง (คือ โชชิอึง หรือแคว้นโชชิอึง) เขาเป็นเพื่อนร่วมสำนักกับ นายโยชิตะ โชอิง (1830-59 เป็นนักคิดต่อมาถูกประหารชีวิต) ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าจังหวัดชิมะเนะ นายโนบุฮิโร ผู้นี้รักโมโยหลานของท่านมาก จนไม่ยอมให้หล่อนแต่งงานไปอยู่ที่อื่น ในที่สุดก็รับเอา กิชิ ชิวสุเกะ ที่เป็นบุตรหลานตระกูลนักรบจากบ้านเดียวกันที่ท่านุเซมาเป็นหลานเขย โมโยกับชิวสุเกะ มีลูกชายด้วยกันสามคน ชื่ออิชิโร โนะบุสุเกะ (1896-1987 เป็นนายกญี่ปุ่น ระหว่าง 1957-1960) และมีบุตรอีก 7 รวมมีลูกด้วยกันถึง 10 คน

ส่วนชาโต้ มะทสึสุเกะ พ่อของนางสาวฮิโรโกะนั้นเป็นหมอ แต่งงานกับฟูจิเอะน้องสาวของ มะสึโอะโยสุเกะ (1880-1946 นักการเมือง นักการทูตเป็นผู้ที่มีส่วนผลักดันให้ญี่ปุ่นเป็นจักรวรรดินิยมที่ไปรุกรานต่างประเทศ เป็นอาชญากรสงคราม ได้ป่วยตายขณะติดคุก) มีลูกด้วยกัน 2 คน คือ ฮิโรโกะ กับ มาซาโกะ ฟูจิเอะ แม่ของนางสาวฮิโรโกะนั้น เสียชีวิตตอนอายุ 35 ปี ด้วยความเห็นอกเห็นใจ นางโมโยจึงให้ อิชิโร ลูกชายคนโตรับช่วงตระกูลชาโต้ โนะบุสุเกะ ลูกชายคนที่สองให้เป็นลูกของตระกูลกิชิที่ไม่มีบุตรชาย และเออิชากู ลูกชายคนที่สามให้ไปสืบทอดตระกูลชาโต้ ที่เป็นตระกูลเดิมของหล่อน กล่าวคือ เออิชากู ไปเป็นลูกบุญธรรมของตระกูลชาโต้ (นอกจากตระกูลชาโต้หนึ่งไปสู่อีกตระกูลหนึ่ง) หรือพูดอีกนัยหนึ่ง จากแง่ของ นางสาวฮิโรโกะก็คือให้ชาโต้ เออิชากู ไปเป็นสามีของนางสาวฮิโรโกะ

ในที่นี้อยากจะขอแนะนำเอาโนะบุสุเกะกับเออิชากู สองพี่น้องมาเปรียบเทียบกันดูว่า ใครมีหน้าตาที่ต้องใจสตรีกว่ากัน ในระยะหลังทุกคนต้องพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า นายชาโต้ เออิชากูนั้น ภูหล่อกว่า นายกิชิ

โนะบุสุเกะ เป็นไหน ๆ ถ้าจะเปรียบชาโต้ เออิชากู เป็นดังจิวไรแล้ว กิชิ โนะบุสุเกะ นั้นจะกลายเป็นคนหน้าตาธรรมดาไป

แต่ตอนหนุ่ม ๆ นั้น ตรงกันข้าม กิชิ โนะบุสุเกะ นั้นผิวพรรณขาวผ่องช่างคุด เป็นขวัญใจในหมู่สตรีเพศ ส่วนเจ้าชาโต้ เออิชากู นั้น ตัวคล้ำเงียบขรึม เหมือนเด็กโสโครกที่ตกปลาไหลไม่มีผิคนางสาวฮิโรโกะที่เป็นดรุณีน้อยจอมแก่นนั้นชอบนายกิชิ โนะบุสุเกะ ที่เป็นขวัญใจของสาว ๆ มากกว่า ส่วนเจ้าชาโต้ เออิชากู นะชิ เรียกว่า แอบชอบนางสาวฮิโรโกะอยู่ในใจ มีเรื่องเล่ากันว่า หากฮิโรโกะเดินสะดุดหกล้มละก็ เจ้าเออิชากู จะวิ่งเข้าไปพยุงเป็นคนแรก คล้ายเฝ้าสังเกตทุกอิริยาบถของหล่อนอยู่ทุกเวลา

ส่วนนางสาวฮิโรโกะ นั้น มิได้สนใจสนในในตัวชาโต้ ในสายตาของเธอชาโต้เป็นคนหยาบกระด้าง เธอชอบกวีอย่างเช่น ไชโจ ยะโช (1892-1970) และดารารายานตร์ฝรั่งที่อ่อนโยนสุภาพ

ตอนนายชาโต้ทำงานอยู่ที่กรมการรถไฟนั้นนางสาวฮิโรโกะ อาศัยอยู่ที่บ้านลุงในโตเกียว และเรียนหนังสืออยู่ที่อาโอยาม่า กะกุอิง นายชาโต้มีเจตนาถึงเธอบ่อย ๆ เป็นเจตนาตามได้สารทุกข์สุขดิบ ยังไม่ถึงเป็นเจตนารักแต่อย่างไร นางสาวฮิโรโกะ ไม่ได้ตอบเจตนาของเขา

แต่อยู่ ๆ นายชาโต้ก็เขียนจดหมายที่พรรณารักที่มีต่อเธอด้วยสำนวนโวหารอันหดย้อยฉบับหนึ่ง เธออ่านแล้วดีใจมากจึงได้เขียนตอบถึงเขามันเป็นจดหมายตอบฉบับแรกทำเอาชาโต้ตัวลอยจนดินไม่ติดดินทีเดียว

ความจริงแล้ว เจตนาความรักฉบับนั้นมีความเป็นมาที่ประหลาด ตอนเรียนหนังสืออยู่นั้น นายชาโต้ได้รู้จักกับเพื่อนคนหนึ่ง ชื่อชาโต้ยะ เพื่อนคนนี้เห็นเจ้าชาโต้หดหู่นั่นด้วยเรื่องของนางสาวฮิโรโกะอยู่ทั้งวัน ก็รู้สึกสงสารจึงได้ช่วยร่างจดหมายรักประวัติศาสตร์ฉบับนี้ให้ นายชาโต้ก็ลอกตามทุกถ้อยกระ-

ทงความแล้วส่งไปถึง นางสาวอิโรโกะ เรียกได้ว่าเป็นการแสดงละครฉากหนึ่งใน Cyrano de Bergerac ที่พูดถึงการหลงรักลูกพี่ลูกน้องของตัวเองชื่อ Cyrano ที่แต่งโดย Edmond Rostand (1868-1918) นักประพันธ์ฝรั่งเศสไม่มีผิด

2

และแล้วสองคนก็แต่งงานเป็นทองแผ่นเดียวกันในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 1926 ตอนนั้น นายชาติได้มีตำแหน่งเป็นเลขานุการกรมทางรถไฟ งานที่แท้จริงคือเป็นรองนายสถานี โมจิ เรือนหอของทั้งสองนั้นเป็นห้องแบ่งเช่าจากห้องแถวโมจิชิ ทานิมาจิ ที่อยู่ใกล้ ๆ สถานีที่นายชาติได้ทำงานอยู่ ค่าเช่าเดือนละ 18 เยน หากจะเช่าอาศัยในหอพักของกรมการรถไฟนั้นต้องระดับหัวหน้าขึ้นไป เป็นแค่เลขานุการอย่างนายชาติได้ ตอนนั้นยังไม่มีสิทธิดังกล่าว

รายได้ของนายชาติตอนนั้นเดือนละ 100 เยน แต่เขาก็มอบให้ภรรยาเพียงครึ่งเดียว ที่เหลือนั้นเขาจับจ่ายใช้สอยกินดื่มจนหมดสิ้น เขาเป็นปัญญาชนจบมหาวิทยาลัยโตเกียว มีลูกน้องและมีเพื่อนมีฝูง บางครั้งเขาให้เรียกเกอิชามาร่วมดื่มในวงเหล้าเพื่อความสนุกสนานด้วย ในระยะข้าวใหม่ปลามันแท้ ๆ นางอิโรโกะก็เข้า ๆ ออก ๆ โรงจํานํา เพื่อเอาเงินมาจุนเจือครอบครัวแล้ว

ในห้องแถวที่พวกเขาอาศัยอยู่นั้นมีสามีภรรยา นักข่าวหนังสือพิมพ์มาอีนิชอาศัยอยู่คู่หนึ่ง พวกเขาอดสงสัยความยากลำบากของครอบครัวนายชาติไม่ได้ บางครั้งถึงขนาดแบ่งกับข้าวมือเย็นให้ ความจริงสามีภรณานักข่าวคู่นั้นก็อึดคึดอยู่แล้วก็ยังทนคู่ไม่ได้ต้องให้ความช่วยเหลือเช่นนั้น เราจึงพอนึกภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสามีภรณาคู่นี้ได้ไม่ยากนัก ว่าผิดเคืองขนาดไหน

ถึงจะมีความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้น แต่นางอิโรโกะ ก็รู้สึกมีความสุขด้วยความคิดที่ว่า “นายชาติรักเธอ” ความคิดนี้เป็นพลังให้หล่อนทน

ชีวิตที่ลำบากได้จนไม่รู้สึกร้อน บางครั้งแม้นางอิโรโกะจะได้ยินเรื่องที่สามีหล่อนไปมั่วสุมกับพวกเกอิชา หล่อนก็คิดว่าเป็นความเหลวไหลที่เกิดจากอารมณ์ชั่ววูบของสามี หากได้ไปใส่ใจหรือไว้วางใจให้กลายเป็นเรื่องใหญ่ไม่

ต่อมานายชาติก็ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นเป็นลำดับ คล้ายนั่งอยู่บนบันไดเลื่อน จากหัวหน้าแผนกการทางรถไฟ โมจิ ไปเป็นหัวหน้าแผนกขนส่งที่โทริสุ ซึ่งก็นำความภูมิใจและกำลังใจมาสู่อิโรโกะ ภรรยาเป็นอย่างมาก

วิวตาไร ลูกชายคนโต ซินจิ ลูกชายคนรอง ต่างก็ถือกำเนิดออกมาในช่วงนี้ ทั้งสองตกปากที่หอพักที่เป็นบ้านข้าราชการหลังเดียวกับที่นายชาติได้รับการจัดสรรให้ และเมื่อถึงวันอาทิตย์ สองสามีภรณาก็มอบภาระการดูแลลูกให้เป็นหน้าที่ของสาวใช้ พาไปดูหนังใบ้ที่เมืองฮาคาตะบ้าง ที่เมืองคุรุเมอโอบ้าง

ดูจากรูปของหล่อนที่ถ่ายในช่วงนี้มีทั้งความไร้เดียงสา และความรำเริงคล้ายตุ๊กตาไร้ฝีมือ หากพูดถึงตำหนักก็คือ ชอบใส่แว่นตาไว้ตลอดเวลา ซึ่งสตรีสมัยนั้นไม่นิยมใส่กัน ส่วนนายชาติเมื่อมีภรรยาสาวแสนสวยอยู่ข้างกายเช่นนี้ แม้จะต้องทำงานอยู่ห่างไกลนครหลวง ก็หา รู้สึกลัดดลุ่มไม่ ใช่วิตที่มีความสุขทุกทิวาราตรี

ในสายตาของนายมะสีโอะเกะ โยสุเกะ น้าชายของนางอิโรโกะ นั้น นายชาติได้ไม่คู่ควรกับการแต่งงานกับหลานรักของท่าน นายมะสีโอะเกะ เคยศึกษาที่อเมริกา เมื่อกลับประเทศญี่ปุ่นแล้วก็เข้าทำงานในกระทรวงต่างประเทศ เป็นคนที่พูดภาษาอังกฤษได้คล่องมากคนหนึ่ง ต่อมาเขาโดดเข้าเล่นการเมือง เป็นคนที่มีปากมีเสียงพูดจา มีน้ำหนักมากในเซียวโค (ชื่อกลุ่มการเมืองใหญ่กลุ่มหนึ่ง ก่อตั้งใน 1900 มีลักษณะเป็นอนุรักษนิยม สลายไปในปี 1940) นายมะสีโอะเกะ ผู้นี้เองที่เป็นผู้ที่น่าคะฉุนผู้แทนเดินออกจากที่ประชุมสันนิบาตชาติ นอกจากนั้นเขายังเคยดำรงตำแหน่งผู้ว่าการทางแมนจูเลีย เคยเป็น

รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ เป็นบุคคลที่มีส่วนกำหนดทิศทางการเมืองระหว่างประเทศของญี่ปุ่น ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองคนหนึ่ง

ในสายตาของนายมะสึโอะเกะ เจ้าซาโต้ทำงานอยู่บ้านนอกคอกนาแถวกิวชิวนานนับสิบปี ยังไม่รู้สึกว่าตัวเองจะมีอนาคตแต่อย่างไร จนถึงกับพูดออกมาว่า “เจ้าซาโต้นั้นไม่เอาไหนเลย” แต่อย่างไรก็ตาม เขาก็ไปวิ่งเต้นระดับสูงในกรมการทางให้หลานชายไม่เอาถ่านคนนี้

เมื่อนายซาโต้ทราบเรื่องนี้เขาก็เดือดดาลเป็นพื้นเป็นไฟ บอกกับนางฮิโรโกะว่า “ข้าไม่ชอบให้ใครมาช่วยเช่นนี้” คล้ายกับว่าเขาไม่แยแส เขารักเกียรติแห่งชายชาติวีร มีความเป็นตัวของตัวเอง อยากได้อะไรจะให้ได้มาด้วยความสามารถหาต้องการพึ่งผู้ใหญ่นั่นคงเป็นความรู้สึกของนายซาโต้กระมัง

นางฮิโรโกะ ได้แต่นึกดำในใจว่า “ไอ้ทึม” แต่อีกใจหนึ่งก็คิดว่า “นิสัยเช่นนี้อาจช่วยให้ได้ทำงานที่สำคัญยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกก็ได้” แต่จะเป็นเพราะการวิ่งเต้นของนายมะสึโอะเกะได้ผลหรือด้วยเหตุผลประการใดไม่ปรากฏ อีกไม่นานต่อมา นายซาโต้ก็ถูกย้ายเข้ากระทรวง เป็นการยุติบริหารงานต่างถิ่น มีการเลื่อนตำแหน่งอย่างรวดเร็ว จนได้รับการขนานนามว่า “นายซาโต้นักกระโดด 3 ชั้นบันได”

ต่อมาญี่ปุ่นได้ก่อสงครามแปซิฟิกขึ้น แต่สงครามไม่เป็นอุปสรรคต่อการเลื่อนตำแหน่งของนายซาโต้เลย ในที่สุดเขาได้เป็นผู้ว่าการขนส่งโดยรถยนต์เป็นตำแหน่งที่บริหารการขนส่งทางบกโดยรถยนต์แนวหลังทั่วประเทศ ในฤดูใบไม้ผลิปี 1944 ตอนญี่ปุ่นกำลังส่อแววพราชัยในสงครามนั้น อยู่ ๆ นายซาโต้ก็ถูกย้ายไปเป็นผู้ว่าการทางที่โอซาก้า เป็น “ตำแหน่งสุดท้าย” ของเจ้าหน้าที่การทางรถไฟ นายซาโต้ได้กินตำแหน่งสูงสุดของการทางรถไฟในครั้งนี้

ตอนเขาได้รับคำสั่งให้ออกจากตำแหน่งผู้ว่าการขนส่งโดยรถยนต์นั้นใคร ๆ ก็คิดว่าเขาจะลา

ออกแล้วไปเป็นผู้บริหารการเดินรถไฟ (ฟ้า) เอกชนแน่ เพราะอย่างไรเสียการไปรับตำแหน่งผู้ว่าการทางรถไฟโอซาก้า นั้น ถือเป็นกรลดตำแหน่ง แต่ นายซาโต้หาได้ใส่ใจเรื่องนี้ไม่ ไปรับตำแหน่งใหม่โดยไม่ได้ปรึกษาต่อว่าประการใด

พูดไปแล้ว นายซาโต้ก็มีโชคนที่ไม่ถือสากับตำแหน่งเกียรติยศหรืออก แต่จะด้วยเหตุผลอะไรก็ตาม หากตัดสินใจแล้วก็ไม่โลเล ไม่พิรีพิไรอีกต่อไป เป็นคนดีอริ้น ไม่หวั่นไหว เพราะนิสัยฟ้าจะถล่มดินจะทลายก็ไม่เคยกลัวของเขานี้ ทำให้มีคนอื่นน้อยเกลียดเขาทีเดียว

คนเราชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน โชคร้ายกับโชคดีมักจะอยู่คู่กันก็มีมีการแยกจาก ด้วยการยอมออกจากกระทรวงไปรับตำแหน่งในต่างจังหวัดนี้เอง ทำให้นายซาโต้รอดพ้นจากการถูกเพ่งเล็งและถูกขับออกจากตำแหน่งโดยกองกำลังยึดครองของทหารพันธมิตร หากนายซาโต้ยังคงดำรงตำแหน่งใหญ่โตในกระทรวง เขาคงไม่ได้เป็นอย่างที่ได้เป็น ได้โดดเด่นขึ้นในเวลาต่อมา นายซาโต้เป็นคนโชคดีเสมอ นางฮิโรโกะก็เชื่อว่าสามีของหล่อนเป็นคน “ดวงแข็ง” คนหนึ่ง

3

ตอนอยู่โอซาก้า นั้น ทุกเช้า นายซาโต้จะคุงเข่าหน้าแท่นบูชา ภาวนาว่า “ขอให้การจราจรจงปราศจากอุบัติเหตุเถิด” เขาอุทิศตนให้แก่หน้าที่การงานเป็นอย่างมาก แบบที่เรียกว่า “บ้างาน” ส่วนนางฮิโรโกะนั้น อาศัยอยู่ที่บ้านกิชินะบุสุเกะ ที่ชาย นายซาโต้ที่คิชิโจจิ ในโตเกียว ในเดือนพฤษภาคม 1945 อเมริกาทิ้งระเบิดครั้งใหญ่ที่โตเกียว บ้านของกิชินะบุสุเกะ ก็ถูกไหม้ไปด้วย นางฮิโรโกะ จึงมีมติที่ทางโรงเรียนให้กลับบ้านก่อนเลิกเรียน วังหนึ่กันหัวทุกหัวซุน แต่แล้วความซุลมุนทำให้แม่ลูกพรากจากกัน ผัว โฟกศิระชะป้องกันภัยทางอากาศของนางฮิโรโกะก็ฉีกขาดกระรุ่งกระวัง มือเท้าพุงองไปหมด หล่อนใช้ถึงต่างหมวดกเหล็กหลบหนีไฟที่ลุกลามไปทั่วทุกแห่ง

เรียกว่าหนีสุดชีวิตทีเดียว ตอนหน้าลิ่วหน้าขวานนั้นเอง หล่อนเลยลืมนว่ามีลูกอยู่ข้างกาย และพราวจากกันในตอนนั้น นางอิโรโกะก็เป็นคนหนึ่งที่เคยเจอวิกฤติเกือบเอาชีวิตไม่รอดมาแล้วตอนโตเกี่ยวถูกทิ้งระเบิดเช่นเดียวกับเหยื่อสงครามญี่ปุ่นรายอื่น ๆ

แต่แล้วในวันรุ่งขึ้นก่อนฟ้าสางเล็กน้อย หล่อนได้ไปเจอชินจิลูกพี่ลูกน้องที่พลัดพรากกันแถวสถานีชินโอคุโบะท่ามกลางซากไฟไหม้ แม้จะทั้งสองแม่ลูกก็ผวาเข้ากอดรัดกันแน่น และร้องไห้เป็นยกใหญ่

ชินจินนี่เองที่ต่อมาได้สืบทอดเจตนารมณ์เป็นทายาททางการเมืองของนายซาโต้ ได้รับเลือกเป็นผู้แทนปัจจุบัน (1981) มีตำแหน่งใหญ่โตอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น

เมื่อที่อยู่อาศัยในกรุงโตเกียวถูกไฟไหม้ไปแล้ว นางอิโรโกะก็ย้ายไปยังโอซาก้า เข้าอาศัยในบ้านพักข้าราชการของนายซาโต้ที่อยู่แถวเทนโนจิ นางอิโรโกะสตรีที่ในอนาคตจะได้เป็นเมียนายก สตรีหมายเลขหนึ่งของญี่ปุ่นผู้นี้ก็เคยลี้มรสหายนะสมัยสงครามมาแล้วเช่นเดียวกับคนญี่ปุ่นทั่ว ๆ ไป

โอซาก้าก็ไ้ว่าจะปลอดภัยจากการทิ้งระเบิดระเบิดมาตกแถว ๆ บ้านพักครั้งแล้วครั้งเล่า นางอิโรโกะ ก็สะดุ้งผวาจนประสาทเสีย ตลอดเวลาเลยต้องแยกกับซาโต้เพื่อไปพำนักแถวบ้านนอกในเกียวโต (เกียวโต กับนาราลดออกจากการถูกทิ้งระเบิด -- ผู้แปล) ขณะสองสามีภรรยาแยกกันอยู่นั้น นายซาโต้ล้มป่วยลงไข้สูงจนไม่ค่อยรู้สึกตัว ถูกหามไปยังที่หลบภัยของนางอิโรโกะ นายซาโต้อยู่ในอาการร่อแร่ปางตายเช่นนี้จนสงครามยุติลง กิชิ พี่ชายซาโต้ถูกจับฐานผู้ต้องสงสัยเป็นอาชญากรรมสงคราม นายมะสึโอะเกะ นำชายคนเก่งของนางอิโรโกะ ถูกคุมขังในคุกสูงาโมะ นายซาโต้เพื่อคลังทุกวันด้วยอาการไข้ แต่เขาก็รอดพ้นจากการกล่าวหาใด ๆ ว่ามีส่วนร่วมในสงคราม และหายวันหายคืนท่ามกลางการพยาบาลเฝ้าไข้ของเขาใจใส่ของนางอิโรโกะ

เมื่อนายซาโต้หายดีเป็นปกติ คนที่ใหญ่โตและ

โต้งดั่งกว่าเขาหายหน้าหายตาไปตาม ๆ กัน เพราะถูกไล่ออกจากตำแหน่งสำคัญ ๆ ซาโต้ได้กินตำแหน่งถึงอธิบดีการทางรถไฟของรัฐ และปลัดกระทรวงการคมนาคมตามลำดับ

ในช่วงที่เขาดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีการทางรถไฟ (ฟ้า) นั้น ได้เกิดการวางแผนสไตรค์ ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 1947 แต่เขามีส่วนช่วยคลี่คลายเรื่องนี้ได้ จนนายนิชิโอะ สุเอะอิโร (1891-1981 เป็นนักการเมือง เคยเป็นเลขาธิการพรรคสังคมนิยมในปี 1946) ต้องยกนิ้วให้ และนายโยชิตะ ชิงะสุ (1878-1967 เคยเป็นทูตและนายกญี่ปุ่น) ยอมรับในความสามารถ จนต่างฝ่ายต่างมาทาบทามชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคสังคมนิยม และพรรคเสรี ตามลำดับ นายซาโต้เลือกเข้าพรรคเสรีของโยชิตะ

ซาโต้ลาออกจากปลัดโดยได้รับบำเหน็จประมาณ 8 หมื่น 5 พันเยน ตอนนั้นเป็นช่วงที่ครอบครัวซาโต้มีความลำบากที่สุด ซึ่งเป็นตอนที่สงครามยุติใหม่ ๆ เขาไม่มีค่าเสียหายแม้จะกลับบ้านเกิดของตัวเอง นางอิโรโกะ ต้องนำเอาคลังถ่ายหนังที่นายซาโต้ซื้อขณะเรียนอยู่ยุโรปไปขายในตลาดมืดในชินบาชิต์ได้เงิน 2 หมื่น 5 พันเยน ด้วยเงินจำนวนนี้ซาโต้ถึงสามารถกลับที่จังหวัดยามางุชิ บ้านเกิดของตัวเองได้

จากนั้นไม่นาน นายโยชิตะ ก็เชิญเขาไปดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรี นายซาโต้เป็นคนพูดน้อย เย็นชา ชอบถลิ่งตาสอดดูรอบ ๆ อีกทั้งสูบไปป์พ่นควันจนโขมงไปทั่ว นักข่าวไม่ชอบเขามาก ๆ แต่เขาก็เป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของนายโยชิตะ

ด้วยตำแหน่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอันทรงเกียรตินี้ ทำให้เขาชนะในเขตเลือกตั้ง เขต 2 ในจังหวัดยามางุชิ ได้เป็นผู้แทนฯ สมใจ ชีวิตการเมืองของเขาก็คล้ายชีวิตรับราชการเช่นกัน มีการกระโดดตำแหน่งอย่างรวดเร็ว ไม่นานก็ได้เป็นเลขาธิการพรรค

นายซาโต้เป็นคนไม่ช่างคุย โดยเฉพาะอยู่บ้านยังเป็นคนเงียบขรึมใหญ่ แม้เขาจะประสบกับเรื่องไม่

สบอารมณ์ขนาดไหนในที่ทำงานทำการ ก็ไม่น่าเรื่อง เหล่านั้นมาพูดที่บ้าน นางฮิโรโกะรู้สึกซาบซึ้งใจที่ไม่ต้องไปฟังให้กลัดกลุ้มใจ แต่ที่การตัดสินใจเขาก็ไม่มีการพูดคุยในบ้านด้วยนั้นเป็นเรื่องที่บางครั้งนางฮิโรโกะรู้สึกหนักใจเป็นที่สุด ตอนลาออกจากราชการมาเล่นการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในชีวิตนั้น เขาก็หาได้ปรึกษานางฮิโรโกะไม่ ตัดสินใจของเขาเอง นางฮิโรโกะนอกจากตามใจและติดตามวิถีชีวิตของสามีแล้ว ไม่มีวิธีอื่น

ความสามารถพิเศษของนางฮิโรโกะ ก็คือสามารถปรับตัวตามตำแหน่งใหม่ ๆ ของสามีได้อย่างรวดเร็วไร้ที่ติ เมื่อสามีดำรงตำแหน่งเลขาธิการกรมทางรถไฟฯ หล่อนก็ปฏิบัติตัวสมกับเป็นภรรยาเลขาธิการกรมทางรถไฟฯ เมื่อสามีดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี หล่อนก็สามารถปฏิบัติตัวเป็นภรรยาเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และเมื่อสามีได้นั่งเก้าอี้นายกรัฐมนตรี หล่อนก็สามารถปฏิบัติตัวเป็นสตรีหมายเลขหนึ่งของญี่ปุ่น หล่อนสามารถพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนตำแหน่งของสามีได้ดี เช่นนี้เสมอ หล่อนเป็นคนสามารถปรับตัวให้เข้ากับทุกสภาพแวดล้อมได้ดีคล้ายเป็น “สตรีที่นาร์ก” ที่เป็นงานประพันธ์ของ เซคอฟ (1860-1904 นักประพันธ์เรื่องสั้นรัสเซีย)

ชื่อเสียงของนายซาโต้ ไม่สู้ดีนัก พวกนักข่าวไม่ชอบเขาเอาமாக ๆ ในแง่นี้ นางฮิโรโกะมีส่วนช่วยให้เขาไม่เป็นที่เกลียดชังมากกว่านั้นด้วยอหิยาศัยอันดีของหล่อน แต่บางครั้งนายซาโต้ไม่พอใจ เห็นว่าไม่ใช้ฐานะหล่อนที่ขบขึงไม่เข้าเรื่อง แต่หารู้ว่านั่นเป็นการช่วยไม่ให้เขามีศัตรูที่เป็นนักข่าวมากไปกว่านั้น

นางสาวฮิโรโกะแต่งงานกับนายซาโต้ตอนนายซาโต้เป็นเจ้าหน้าที่กรมทางรถไฟ หรือที่ถูกต้องบอกว่าหล่อนรับเอาเจ้าหน้าที่กรมทางรถไฟคนหนึ่งมาเป็นสามี หล่อนมิได้มีความประสงค์ที่จะเป็นภรรยา นักการเมืองเลย แต่ต่อมาเมื่อนายซาโต้ตัดสินใจ

ใจจะเล่นการเมือง โดยไม่ได้ขอความยินยอมจากหล่อน นางฮิโรโกะก็จนปัญญา กลายเป็นภรรยา นักการเมืองไปโดยปริยาย

นางฮิโรโกะ เป็นคนร่าเริงมาแต่เด็ก ไม่อยากหาความทุกข์ร้อนใส่ตัวโดยไม่จำเป็น หล่อนคิดว่าเป็นภรรยา นักการเมืองก็มีความสุขไปอีกอย่าง ด้วยเหตุนี้ไม่นานต่อมาหล่อนก็เสวยสุขเยี่ยงภรรยา นักการเมืองที่ทรงเกียรติคนหนึ่ง

4

แต่การเป็นภรรยาของนักการเมือง ก็มีโศกนาฏกรรมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อยู่หลายอย่าง โศกนาฏกรรมประเภทหนึ่งที่นางฮิโรโกะประสบคือ พี่น้องสามีเป็นปรปักษ์ต่อกัน เมื่อกิชิจิซายุนายซาโต้พ้นจากการถูกคุมขังที่คุกกุงาโมะแล้ว ก็กลับเข้าสู่วงการเมืองลงสมัครที่เขตเลือกตั้งเขตสองของจังหวัดยามางุชิ เช่นเดียวกับนายซาโต้

นายซาโต้ก็อย่างที่เราทราบกันมาแล้วว่า เป็นคนของโยชิตะ ส่วนนายกิชิจิซายุนั้น สนับสนุนนายฮาโตยาม่า อิชิจิโร ที่เป็นปรปักษ์กับโยชิตะ เมื่อสองพี่น้องอยู่กันคนละฝ่ายเช่นนี้ก็เลยผิดใจกัน การเลือกตั้งใหญ่ในเดือนกุมภาพันธ์ 1955 หลัง นายโยชิตะ หลีกทางให้นายฮาโตยาม่าจนฮาโตยาม่าได้เป็นนายกปกครองประเทศนั้น เป็นการเลือกตั้งที่ยังความขมขื่นใจแก่นายซาโต้เป็นอย่างมาก กลุ่มการหาเสียงของกิชิจิโชมติซาโต้แบบซูดคัย อดีตมาตีแผ่ว่า

“พวกเราเสียใจที่เขตเลือกตั้งของเรามีคนคอร์รัปชันเกิดขึ้น” (ทั้งกิชิจิและซาโต้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดยามางุชินี้) ซึ่งเป็นการเหน็บแนมนายซาโต้ที่เคยถูกสงสัยว่า พัวพันกับคดีอื้อฉาวในการต่อเรือ (เหตุเกิดปี 1953 คดีกินสินบนสมัยซาโต้เป็นเลขาธิการพรรคคนนั้น ได้ส่งคลอนคณะรัฐบาลของโยชิตะที่ปกครองประเทศในช่วงนั้นไปไม่น้อย) นี่ถ้าเป็นบุคคลอื่นก็ว่าไปอย่าง แต่จากกลุ่มของพี่ชายกันแท้ ๆ กลับทำได้ลงคอ มันเป็นเรื่องที่น่า

ความปวดร้าวแสนสาหัสมาสู่นางอิโรโกะ

อะไรหนอที่ทำให้สองพี่น้องร่วมอุทรต้องอา-
ฆาตมาดร้ายกันเช่นนั้น นางอิโรโกะ ที่มองโลกใน
แง่ดีนั้นนึกไม่ออกจริง ๆ หล่อนก็ได้แต่พลอยกลุ่มใจ
ไปด้วยเท่านั้น นอกจากนั้น หลังจากนายฮาโตยาม่า
ลาออกจากนายก กิชิ และ อิชิบาชิ คังซัง (1884-
1973 เป็นนายกต่อจากฮาโตยาม่า) แข่งกันจะเป็น
ประธานพรรคนั้น เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ นางอิโรโกะรู้สึก
อับอายจนไม่รู้เอาหน้าไปไว้ที่ไหน กล่าวคือ นาย
โยชิตะ อาจารย์ผู้มีพระคุณของนายฮาโตยาม่าต่อด้าน
กิชิก็เลยสนับสนุน นายอิชิบาชิ คังซัง แทน แต่
อย่างไรเสีย กิชิก็เป็นพี่ร่วมสายโลหิตกับฮาโต เรื่อง
จึงเข้าทำนองที่ว่า “หากจะภักดี หาต้องคำนึงถึง
ความกตัญญูไม่ หากจะกตัญญูก็มีอาจภักดี” ความ
ขมขื่นใจของฮาโตมีถึงขนาดไหนนั้น นางอิโรโกะที่อยู่
เคียงข้างนั้นรู้ซึ่งแกใจ ด้วยเหตุนี้ สามภรรยาคุณนี่จึง
เริ่มรู้สึกว่ อาชีพนักการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ
หลังจากใคร่ครวญอย่างดีแล้ว ฮาโตก็คิดจะช่วยให้
นายกิชิได้เป็นนายก แต่การลงคะแนนนั้น ผู้ที่ได้
คะแนนเสียงเป็นอันดับที่สองและสาม ร่วมมือกันทำ
ให้กิชิแพ้อย่างราบคาบ

นอกจากนั้นยังมีอีกเรื่องหนึ่งที่ยังความเสียใจ
แก่นางอิโรโกะไม่น้อย นั่นก็คือ ตอนพวกอนุรักษจะ
รวมกลุ่มกันนั้น นายโยชิตะไม่ยอมเข้าร่วมด้วย และ
เพื่อแสดงความภักดีต่อนายโยชิตะ นายฮาโตต้อง
เสียสละตัวเอง และนายฮาชิโมโด้ ไตมิซาบุโร ก็
ต้องเสียสละ เพื่อนายฮาโตอีกต่อหนึ่ง เรื่องเลยไป
กันใหญ่ กลุ่มของนายฮาโตได้ไปปรึกษาและถกเถียง
กันอย่างเอาเป็นเอาตายที่บ้านนายฮาโตในเซตางาย่า
เถียงกันอย่างเผ็ดร้อนจนต่างน้ำตาเอ่อล้นอาบแก้มไป
ตามกัน

มันเป็นการถกเถียงที่ดุเดือดมาก ต่างเห็นว่า
หากนายฮาโตไม่เข้าร่วมการเข้าร่วมของคนอื่นก็ไม่มี
ประโยชน์อะไร เขาเป็นว่าทุกคนไม่ต้องเข้าร่วม ต่าง
ฝ่ายต่างไม่ต้องมีที่สังกัด ตอนนั้นฮาชิโมโด้เอ่ยขึ้นว่า

“เราเข้าใจความรู้สึกของทุกคนดี เอาอย่างนี้ดีกว่า
ข้าพเจ้าจะเป็นตัวแทน ไม่เข้าร่วมเช่นเดียวกับ
นายฮาโต คนอื่น ๆ ให้เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษเถอะ”
พูดเสร็จก็รีบลุกไปยังอีกห้องที่มีนักข่าวออกันเต็ม
ห้องประกาศการตัดสินใจครั้งสุดท้ายของนายฮาโต
เสร็จแล้วก็รีบกลับไปยังห้องประชุมอีก

นางอิโรโกะ เห็นพวกผู้ชายน้ำตาพร่างพรูคล้าย
ห้องจะต้องเปียกแฉะด้วยน้ำตาเหล่านั้น เลยอด
แปลกใจถึงความมริบูรณะของน้ำตาชายชาติไม่ได้
แต่หล่อนก็ทิ้งในความมริบูรณะของเจ้าฮาชิโมโด้ และ
เธออดนึกชมความเด็ดเดี่ยวของสามีไม่ได้เมื่อมาหวน
นึกถึงเรื่องนี้อีกครั้งหล่อนรู้สึกว่ นั่นเป็นความ
ทรงจำที่หวานซึ่ง นึกแล้วก็ให้เกิดความสุขใจไม่น้อย
เรื่องไม่สบายใจของนางอิโรโกะยังมีมากกว่านี้
เรื่องนี้เกิดในครอบครัวของนางเอง มันเป็นการขัด
แย้งระหว่างพ่อลูกที่ทำให้หล่อนวางตัวไม่ถูก

ริวตาโร่ ลูกชายคนโตของหล่อนเมื่อเรียนจบที่
มหาวิทยาลัยโตโฮกุ (อยู่เซินได อีสานของเกาะฮอน
ชูว) แล้วก็เข้าทำงานบริษัทเหล็กกล้าฟูจิไปประจำ
อยู่ที่โรงงานถลุงเหล็กกล้าอิโรฮาดา ไปติดใจพนักงาน
ที่เป็น “ขวัญใจอิโรฮาดา” ขึ้นมาแบบรักแรกพบ
และรักกันอย่างเต็มคำปานจะกลืนกิน

นายฮาโตที่ไม่ทราบเรื่องราวนี้ก็เที่ยวไปไหว้วาน
ผู้คนให้ไปสอดส่องสตรีที่มีพื้นเพ จะช่วยเป็นฐานการ
เมืองให้แก่ลูกหัวแก้วหัวแหวนที่จะเป็นทายาททาง
การเมืองของเขา มีการตกลงกันว่าจะไป “ดูตัว”
บุตรสาวของนักธุรกิจที่แถวคังไซ (ชื่อเรียก แถวโองาก้า
เกียวโต และโกเบ)

แต่ริวตาโร่ปฏิเสธ เขาจะแต่งกับ “ขวัญใจอิ-
โรฮาดา” ทำเดียว เมื่อฮาโตทราบเรื่องนี้เข้าโมโหเป็น
พินเป็นไฟ ประกาศศักดาอันยิ่งใหญ่ว่า “ไม่ได้เด็ด
ขาด” จำเดิม นายฮาโตเป็นคนรักลูกมาก อีกทั้ง
เป็นคนใส่ใจการศึกษาของลูกเป็นพิเศษ ตอนลูกยัง
เล็กเป็นเพื่อนเล่นกับลูกตลอดเวลา แต่เขาก็เข้มงวด
กวดขันกับลูกเป็นอย่างมาก เขาเป็นคนไปร่วมงานผู้

ปกครองของโรงเรียนที่ลูกเรียนอยู่บ่อยกว่าฮิโรโกะ เสียด้วยซ้ำ มีอยู่ครั้งหนึ่ง วิชาโรเกิดป่วยมีไข้สูงในช่วงสอบ นายซาได้ถึงกับแบกลูกไปถึงห้องสอบ เขาเป็นพ่อที่น่ารักอย่างนี้

ซาได้รักลูกถึงปานนั้น ความหวังที่ฝากไว้ในตัวลูกก็มากเป็นเงาตามตัว เรื่องใหญ่โตอย่างเช่นเลือกคู่สมรสที่ต้องอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขไปตลอดนั้น ลูกชายถึงกับตัดสินใจง่าย ๆ เลือกเอาเพื่อนร่วมงานมาเป็นเมียนั้น มีหรือที่นายซาได้จะยอมได้ มองในแง่นี้เขาเป็นพ่อที่หัวโบราณเอามาก ๆ

ต่อมาวิชาโรถูกย้ายมาอยู่โตเกียว เขาเรียก “ขวัญใจฮิโรฮาดา” มาอยู่กับด้วยกัน นายซาได้เหลือทนจริง ๆ เขาตัดสินใจ “ตัดพ่อตัดลูก”

นายซาได้ ได้ยื่นกระดาษสองแผ่นที่มีข้อความเขียนด้วยฟูกันว่า “จากวันนี้เป็นต้นไป เราตัดความเป็นพ่อลูก อย่างถาวรเข้ามาที่บ้านซาได้อีก” แล้วให้วิชาโรลงนาม และประทับตราและมอบไปให้แผ่นหนึ่ง สองพ่อลูกก็แยกจากกันเช่นนี้

นางฮิโรโกะเห็นสองพ่อลูกแยกกันอย่างนี้ได้ แต่สะอึกสะอื้น หล่อนรู้ว่าสามีเป็นคนดีจริงอย่างไร แต่ไม่นึกฝันมาก่อนเลยว่าลูกก็ดีพอกัน หรือเป็นเพราะว่าความรักทำให้ลูกเป็นเช่นนั้นไป

ข่าวนี้ได้รั่วไปถึงแวดวงการเมือง มีการขบขิบทันว่าลูกชายคนโตของนายซาได้หนีไปกับเกอิชานายซาได้รู้เรื่องนี้รู้สึกโศกโศกจากสง่าราศรี แต่ก็ไม่ได้คิดจะอภัยให้ลูก

นางฮิโรโกะ แอบไปเยี่ยมรังรักของบุตรชาย ซึ่งเป็นห้องเช่าบนชั้นสองของร้านขายเนื้อแห่งหนึ่งที่อยู่ริมทางรถไฟสายเอกชน ขึ้นบันไดถึงชั้น 2 ก็ถึงห้องเช่าพอดี เป็นห้องหกเสื่อ (เสื่อผืนละ 3 x 6 ฟุต) ตรงมุมห้องมีเสื่ออยู่ผืนหนึ่ง เป็นที่วางหม้อและเตาผิงไฟ ตรงกลางห้องเป็นโต๊ะอาหารที่ทำจากกล่องผลไม้ ตรงขอบประตูบนมีไม้แขวนเสื้อ ราวเหล็กมีเสื่อผ้าแขวนอยู่

นางฮิโรโกะ เห็นสภาพนั้นอดทอดถอนใจไม่ได้

ว่า “บุตรชายคนโตตระกูลซาได้ต้องมาใช้ชีวิตขนาดนี้เชียวหรือ” แต่เมื่อเห็นทั้งสองรักใคร่และอยู่กันอย่างมีความสุข หล่อนก็รีบปลีกตัวกลับไป

ต่อมาหนุ่มสาวทั้งสองก็ย้ายเข้าไปอยู่ในหอพักบริษัทที่คาวาซากิ และได้ลูกสาวที่นั่น ซึ่งเป็นหลานคนแรกของซาได้กับนางฮิโรโกะ เมื่อมีลูกเข้าเช่นนี้ ซาได้ก็มีอาชีพปฏิเสธการแต่งงานนี้อีกต่อไป เมื่อทราบเรื่องราวทั้งหมดจากนางฮิโรโกะแล้ว “เรื่องถึงขั้นนี้ก็ไม่มีความหวังอื่น ดูฤกษ์ยามให้ทั้งสองแต่งงานกันเถอะ” เรื่องที่เกี่ยงอนกันมานานก็ลงเอยด้วยดี

5

ซาได้ร้องไห้ในพิธีแต่งงานของลูก ซาได้ก็เหมือนโมโย แม้บังเกิดเกล้านี้แหละ เป็นคนเจ้าน้ำตาพูดน้อยแต่หลังน้ำตาแห้ง ฉะนั้นจึงไม่แปลกที่ซาได้หลังน้ำตาบอຍ ในพิธีแต่งงานที่จัดให้ลูกครั้งนี้ เขากล่าวว่า “ข้าพเจ้าได้ทำผิดไปอย่างร้ายแรง ข้าพเจ้าต้องขอโทษลูกที่หาเจ้าสาวได้ดีเลิศคนหนึ่ง ข้าพเจ้าละอายใจที่ไม่ทันสังเกต”

เมื่อเขาพูดถึงตอนนี้ ทุกคนเงยบกริบอยู่ตั้งนาน มีคนสะอื้นให้ตามืดะต่าง ๆ จากนั้นก็เป็นเสียงปรบมือดังก้องไปทั้งงาน ซาได้เป็นคนหัวดีก็จริง แต่ก็ เป็นพ่อแบบบุรุษอกสามศอกเมื่อผิดก็รับผิดชอบ

ซาได้ต้องยอมให้ลูกคนโตไปรายหนึ่งแล้ว แต่กับลูกชายคนรองนั้นไม่ยอมเด็ดขาด เจ้าสาวของลูกคนรองเป็นบุตรสาวคนโตของ อังไซ ฮิโรชิ รองประธาน (ตอนนั้น) บริษัทโตเกียวก๊าซ หล่อนเป็นหลานสาวฝ่ายหญิงของภรรยา มิชิ ทาเกโอะ (1907-1988 เคยเป็นนายกญี่ปุ่นต่อจากนายกทานากะ ในปี 1974) นายซาได้กับมิชิก็มีความเกี่ยวข้องกันทางญาติด้วยเหตุฉะนี้ ฉะนั้น ซินจิลูกชายคนที่สองจึงเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ทางการเมืองของซาได้แทนพี่ชาย

ในวงการเมือง การสร้างความสัมพันธ์ด้วยการแต่งงานนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องดีหรือไม่ดี แต่เชิง

มนุษย์สัมพันธ์นั้น ความสัมพันธ์ทำงานนี้บางครั้งส่งผลที่ใหญ่หลวงกว่าการใช้เงินทองเสียด้วยซ้ำ ชาติที่ให้ชินจิลูกคนรองแต่งงานแบบนี้ก็เป็นด้วยหัวอกคนแก่ที่ทำเพื่อลูกหลาน นางอิโรโกะเพียงแต่คล้อยตามความคิดเป็นของสามีเท่านั้น

นางอิโรโกะ สตรีหมายเลขหนึ่งคนนี้ถูกสามีที่เป็นชายชาติกรอกสามศอกญี่ปุ่นตบตีบ่อยทีเดียว การตีเมียของนายชาได้นั้นโด่งดังไปทั่วโลก ครอบครัวญี่ปุ่นก่อนสงครามนั้น สามีตบตีภรรยานั้นมีอยู่เป็นประจำ ครอบครัวชาได้อีกเช่นกัน นางอิโรโกะก็ไม่คิดว่ามันเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย ถูกนายชาไดตบตีแล้วสามารถเล่าให้คนอื่นฟังอย่างหน้าตาเฉย

มินิเตยสารรายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง ลงการสนทนาระหว่างนางอิโรโกะกับเฮนรี่ ชิวซาคุ (1923-) ที่เป็นนักประพันธ์เรื่องนามคนหนึ่ง หล่อนพูดกับเฮนรี่ได้ว่า

“...สามีดิฉันน่ากลัวมาก แรงก็ตีมาก ตบตีดิฉันบ่อยทีเดียว ลูกชายคนโตเห็นใจดิฉันมาก บอกว่าเขาแต่งงานแล้วจะไม่ตีเมียเด็ดขาด...”

การให้สัมภาษณ์ของหล่อนนี้เลยใจหั้นไปทั่วโลก เป็นถึงนายกแต่ชอบตบตีภรรยา นี่หมายความว่าอย่างไรกัน มีจดหมายตำหนิส่งมาถึงนายชาได้นานหลาย และจดหมายปลอบโยนและเห็นใจถึงนางอิโรโกะมากมายจากประเทศต่าง ๆ

เรื่องนี้ทำให้นางอิโรโกะตกใจเช่นกัน เมื่อได้จดหมายมากเข้าก็กล่าวเชิงพูดเล่นว่า “ฉันอยากผูกคอตายจริง ๆ” และคำพูดนี้ก็ลือจากโตเกียวไปถึงต่างประเทศอีก โดยผ่านทางโทรเลขของสำนักข่าวต่าง ๆ กลายเป็นข่าวที่เกรียวกราวไปทั่วโลกอีกครั้ง สื่อมวลชนต่างประเทศรายงานว่

“.....เมียนายกญี่ปุ่นกลัวกลัวใจที่พูดจาไม่ไตร่ตรอง ตัดสินใจจะผูกคอตาย” แน่ละนี่เป็นเพราะความคลาดเคลื่อนในการสื่อความหมายที่เกิดจากการแปลประโยคภาษาญี่ปุ่นแบบคำต่อคำนั่นเอง ทำให้ดูไม่ออกว่าเป็นการพูดเล่น อย่งไรก็ตาม นาง

อิโรโกะ กลายเป็นคนดังระดับโลกไปด้วยเหตุเช่นนี้ หลังจากนั้น นายชชาไดก็ชอบพูดถากถางนางอิโรโกะว่า “เห็นพวกนิเตยสารก็ใจแค้นทุกที กลัวว่าเจ้าไปให้สัมภาษณ์อะไรเข้าอีก” แต่เขาก็ไม่ได้ทบตีหล่อน ภายหลังจากเวลาโกรธอาเจยใช้กำลังเหมือนกัน แต่แม้เขาจะชอบใช้กำลังแต่บางแง่เขาเป็นสามีที่อ่อนโยนเช่นกัน

นายชชาไดกับนายอิเกตะ ฮายาโตะ (1899-1968) เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่สมัยเรียนหนังสือ แต่เมื่อเข้าสู่วงการเมืองแล้วเป็นคู่แข่งกัน นายอิเกตะชนะคะแนนนายชชาได ได้เป็นนายกก่อนนายชชาได ตอนอิเกตะลาออกด้วยป่วยเป็นมะเร็งนั้น มีหลายคนเตรียมชิงตำแหน่งประธานพรรคเสรีประชาธิปไตยอย่างเช่นโคโน อิชิโร (1898-1965) เป็นต้น แต่อิเกตะกลับให้นายชชาไดเป็นประธานพรรคคนต่อไป เรื่องนี้เกิดในปี 1964 จากนั้นนายชชาไดก็ได้เป็นนายกญี่ปุ่นนานถึง 8 ปี นางอิโรโกะได้เป็นเมียนายกเข้า กำหนดการชีวิตประจำวันจัดไว้แน่นเอียดไปหมด หล่อนหวนนึกถึง 8 ปีนั้น รู้สึกขางานเหลือเกิน แต่ก็คล้ายผ่านไปชั่วพริบตา

นางอิโรโกะที่ได้กลายเป็นเมียนายกญี่ปุ่นกับนายชชาไดก็ย้ายเข้าไปอยู่ในคฤหาสน์สำหรับนายกสำหรับนางอิโรโกะแล้ว บ้านตัวเองที่เซตางายา อยู่สบายกว่าเยอะ แต่เมื่อสามีเป็นนายกก็ต้องมียามรักษาการ อีกทั้งมีผู้คนเข้าออกมากมายจะนำความเดือดร้อนมาสู่บ้านใกล้เรือนเคียง เป็นเรื่องไม่สะดวก นายชชาไดจึงพูดกับหล่อนว่า “เอาเถอะ หนึ่งชักรหนึ่งปี” หล่อนคิดว่าที่สามีพูดก็มีเหตุผล ก็เลยพากันย้ายเข้าไปอยู่บ้านสำหรับนายก แต่หล่อนไม่คิดไม่ฝันเลยว่า หนึ่งปีของสามีได้กลายเป็นแปดปีไปในที่สุด

นางอิโรโกะที่สามีเคยเป็นพนักงานกรมทางรถไฟและเคยอาศัยในหอพักของข้าราชการมาแล้ว หากเปรียบเทียบบ้านนายกเป็นหอพักที่มีขนาดใหญ่ขึ้นก็ไม่ผิดแต่อย่างไ่ ห้องที่สามีภรรยานายกอาศัย

อยู่นั้น อยู่มุมตะวันตกเฉียงใต้ของบ้านที่สร้างติดกันหลาย ๆ หลัง นอกจากห้องรับแขก 3 ห้อง ห้องแบบญี่ปุ่น และห้องของเลขาคแล้ว ห้องส่วนตัวของสามีภรรยาณายกคู่นี้คือ 2 ห้องนอน ห้องรับประทานอาหารกับห้องครัวเท่านั้นเอง สามีภรรยามองเห็นแล้วยิ้มให้แก่กัน คล้ายจะบอกว่าถึงจะคับแคบก็เป็นบ้านของเราที่น่าอยู่

บ้านรับรองนายกแห่งนี้สร้างในปี 1928 ตามแบบสถาปัตยกรรม [F.L. Wright (1869-1959) สถาปนิกอเมริกาที่เน้นว่ารูปแบบและการใช้งานของสถาปัตยกรรมไปด้วยกัน เป็นผู้มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมของญี่ปุ่น เป็นคนออกแบบ Imperial Hotel ที่ถูกรื้อไปแล้ว] ดูโอโงะ และรโหฐานมาก นางฮิโรโกะได้สั่งให้เปลี่ยนผ้าปูม่าน เครื่องเรือน โต๊ะเก้าอี้ เสียใหม่ ตามรสนิยมของหล่อน ทำให้บ้านที่ดูคลาสสิกนั้น มีเฉพาะส่วนที่เปลี่ยนนี้ดูทันสมัยและดูฉลาดตามแบบของฮิโรโกะ นอกจากนั้น หล่อนได้ทำห้องน้ำสำหรับสตรีต่างหากอีกห้องหนึ่ง

เรื่องดูแลบ้านช่องนั้น นายกซาโต้ก็มีประสบการณ์ดี ตอนลูกเล็ก ๆ นั้นเขาอาบน้ำและเปลี่ยนผ้าอ้อมให้ลูก ตอนฮิโรโกะมีงานบ้านยุ่ง ๆ ก็ชอบใช้สามีทำโน่นทำนี่เสมอ

เมื่อถึงวันอาทิตย์ ซาโต้จะไปตกปลาไหล มักจะตกได้เยอะแยะ กลับมาเขาจะลงมือผ่าท้องปลาไหลและปรุงเอง เขาชอบพูดเล่นกับนางฮิโรโกะว่า “การค้ำนี้เหมาะสำหรับผมมากที่สุด คือเปิดขายอาหารที่ทำจากปลาไหล” ถ้านางฮิโรโกะขอให้ทำอะไร เขายังถนัดทำงานประเภทช่างไม้หรือช่วยจัดที่นอนให้ด้วย (ที่นอนปกติจะพับเก็บเข้าตู้ติดกำแพง ทุกครั้งที่ใช้เสร็จ) บางครั้งเขายังซักเสื้อผ้าดื่อกลิ้มของตัวเองด้วย บอกว่า “ทำให้มือสะอาด”

นิสัยชอบช่วยตัวเองแบบนี้แม้เป็นถึงนายกญี่ปุ่นแล้ว ก็ยังไม่ละทิ้ง ชอบซักเสื้อผ้าและกางเกงที่ห้องน้ำในบ้านนายกจนคนใช้บอกว่า “อยากจะลาออก” ด้วยคิดว่านั่นไม่ใช่งานที่นายกพึงกระทำ

มันเท่ากับไปแย่งงานของพวกเขา

6

อย่างที่ได้แล้วมาแล้ว นายซาโต้เป็นคนเงียบขรึม แม้จะอยู่ที่บ้านเขาชอบเล่นไพ่ดูดวงด้วยคนเดียว บางครั้งก็นั่งคัดลอกปรัชญาปริมาตาทฤษฎีสุนทร นางฮิโรโกะ ได้ซึ่งถึงความอ้างว้างของสามีแม้จะอยู่ในอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ จากพฤติกรรมเหล่านั้น ในฐานะของภรรยาหล่อนก็อาจจะช่วยปิดเป้าความว่าเหวให้แก่สามี หรือช่วยให้ท่านคลายความกลัดกลุ้มในชีวิต ทำทางที่นายกซาโต้ที่นั่งคัดลอกปรัชญาปริมาตาทฤษฎีสุนทร อย่างใจจดใจจ่อ นั้นดูคล้ายกำลังอดกลั้นความกดดันอันใหญ่หลวง อะไรบางอย่างมีประสบการณ์หลายอย่างที่เกิดในสมัยอยู่บ้านนายกที่หล่อนชอบพูดถึงบ่อย เรื่องหนึ่งที่ชอบพูดถึง คือเป็นแม่สื่อให้แก่ นางสาวคาไซ มาซาเอะที่เป็นกัปตันทีมวอลเลย์บอลที่ชนะเลิศในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก (1964 ญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพ) ตอนหล่อนมาเยี่ยมคารวะพร้อม โดมะสึ ฮิโรมุมิ คนฝึก นั้น หัวหล่อนเกือบชนขอบประตูด้านบนของห้องรับแขก เล่นเอานางฮิโรโกะรู้สึกตัวสลับไปไม่น้อย

โดมะสึ บอกกับนางฮิโรโกะว่า ผู้ชายที่จะแต่งงานกับหล่อนต้องตัวสูงพอ ๆ กัน นางฮิโรโกะก็เที่ยวไปถามหาอยู่ตั้งนานว่า มีชายตัวสูงใหญ่ที่ไหนบ้างที่อยู่ในเงื่อนไข แต่ก็ไม่เจอสักที ในที่สุดจากการแนะนำของหลานชาย ได้เห็นทหารในกองกำลังป้องกันประเทศเข้าชายดังกล่าว และเลือกเอาคนหนึ่งชื่อว่า นากามุระ คะสึโอะ ที่เป็นพลร่มมือฉมังคนหนึ่ง

นางพญาแห่งดินแดนอาทิตย์อุทัยอยู่กับพลร่มผู้นี้ก็แต่งงานกันสมหวังทั้งคู่ นางฮิโรโกะมีรูปร่างปานกลางไม่อ้วนไม่ผอม กำลังดี ถ้าเทียบกับสตรีที่เกิดในรัชสมัยเมจิ (1868-1912) แล้ว หล่อนจัดอยู่ในประเภทสูงใหญ่ แต่ตอนเดินตามบ่าวสาวคู่นี้เข้าสู่พิธีมงคลสมรสนั้น หล่อนดูเล็กไปถนัดตา

ต่อมาสามีภรรยา นากามุระคู่นี้ได้ผลิตลูกสุข-

ภาพดี หลายคนและนำมารับศีลรับพรจากสามี ภรรยาซาดี นายซาดีได้เห็นเข้าดีใจจนตาหรีเป็นเส้น สามีภรรยาซาดีที่มีงานยุ่งมากคู้้นี้บางครั้งก็ให้เวลากับสิ่งเหล่านี้ได้เช่นกัน

ช่วงที่เป็นนายภรรยา มีคนมาไหว้วานขอให้ทั้งสองเป็นพ่อสื่อแม่สื่อ หรือเจ้าภาพงานแต่งงานอยู่เป็นประจำ ถ้าจะรับก็จะรับไม่หวาดไม่ไหว ถ้ารับบางรายก็จะถูกหาว่าเลือกที่รักมักที่ชัง ทั้งสองจึงปฏิเสธงานเหล่านี้ แต่นอกจากรายของนากามุระแล้ว ยังเป็นเจ้าภาพให้แก่ ฮาชิโมโด้ ริวตาโร่ บุตรชายของฮาชิโมโด้ ริวโง ด้วย

ขณะจูงมือเจ้าสาวเข้าสู่พิธีวิวาห์นั้น อยู่ ๆ หล่อนก็คิดถึงการแต่งงานของตัวเองขึ้นมา วันนั้นนางสาวอิโรโกะถูกปลุกตอนตีสี่เพื่อแต่งตัว ตอนนั้นยังไม่มีผมปลอมสำเร็จรูป ที่สวมเข้าชุดกิโมโนเช่นปัจจุบัน หล่อนใช้เวลาหวีและเกล้ามวยผมนานถึง 3 ชั่วโมง ชุดเจ้าสาวนั้นขอยืมมาจากญาติคนหนึ่ง ไบหน้านั้น ผัดแบ่งจนขาวเหมือนกำแพงทาสีขาวเป็นของใโย หล่อนคิดอยู่แต่ว่าต้องไม่ให้แบ่งหล่นไปเป็อนกิมโนเข้า

นายซาดีกับนางสาวอิโรโกะ มิได้ถ่ายรูปแต่งงานตอนนั้น ต่อมาตอนนายซาดีได้รับพระราชทานอิสริยาภรณ์ดอกเบญจมาศ ใน 47 ปี หลังการแต่งงานทั้งสองถึงได้ถ่ายรูปร่วมกันในชุดเต็มยศ เป็นครั้งแรก ถือเป็นรูปแต่งงานใบแรกของพวกเขา

หลังจากนายซาดีสามารถเจรจาขอยืมเกาะโอกานาวาคินจากอเมริกา (ได้คืนวันที่ 15 พฤษภาคม 1972) นายซาดีได้ยกเก้าอี้ให้นายทานากะ กากุเออิ (เป็นนายระหว่าง 1972-1974) ในวันให้สัมภาษณ์นักข่าวเพื่อประกาศลาออกจกนายภรรยา เขาได้ขับไล่พวกนักข่าวออกไปจากห้อง แล้วหันไปพูดกับกล้องทีวี เป็นการพูดกับผู้ชมทั้งชาติว่า “ซาโยนาระ” (ลาแล้วนะ) พฤติกรรมนี้ดูไม่เหมาะสมกับคนที่เป็นนายก แต่ก็เป็นนิสัยใจคอของนายซาดี ที่มีเรื่องกับนักข่าวมาตลอด

ตอนนั้นนายซาดีทูปโต๊ะบั้งบั้ง ตะโกนด้วยความโมโหว่า “พวกนักข่าวออกไปให้พ้น” นางอิโรโกะเห็นการกระทำของสามีทางจอทีวีที่บ้าน หล่อนเข้าใจความรู้สึกของสามีได้เป็นอย่างดี เมื่อได้ยุติการลาออกอากาศทางโทรทัศน์และกลับมาที่บ้าน นายภรรยา นายซาดีก็เหมือนเช่นทุกครั้งทีกลับถึงบ้าน ไม่ได้แสดงให้เห็นว่ามีอะไรเกิดขึ้นที่ทำงาน

นางอิโรโกะ พูดกับสามีว่า “ในที่สุดก็ได้เสร็จสิ้นภารกิจแล้วนะคะ” นายซาดีตอบเพียงว่า “เสร็จแล้ว เรื่องก็แค่นี้แหละ”

หลังจากลาออกจกตำแหน่งนายกแล้ว สามี ภรรยาซาดีก็ยังม้งงานยุ่งมากอยู่ดี นายซาดีได้เป็นผู้ใหญ่ของพรรคเสรีประชาธิปไตย และเป็นผู้ใหญ่ในวงการเมือง มีคนมาปรึกษาหารืออยู่มิได้ขาด นายซาดีมีใครเชิญก็มักจะไปตามคำเชิญเสมอ นอกจากนั้นยังได้รับเชิญให้ไปบรรยายตามที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งถ้าไม่ติดงานอื่น นายซาดีมักจะรับปากอีกฝ่าย ไม่ทำให้ต้องผิดหวัง อาจเป็นเพราะเนื้อหาการบรรยายมีส่วนเรียกร้องให้เกิดสันติหรือใจไม่ทราบ คณะกรรมการพิจารณารางวัลโนเบลสาขาสันติภาพได้เลือกท่านเป็นผู้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพในปี 1974 เขาเลยเดินทางไปรับรางวัลดังกล่าวที่สตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน

ซาดีเป็นคนมีสุขภาพดีมาตลอด นางอิโรโกะก็ไม่เคยต้องเป็นห่วงสุขภาพของสามี เพราะซาดีกินจุตลอดเวลา นางอิโรโกะคิดว่ากินจุแสดงว่ามีสุขภาพดี

ในวันที่ 19 พฤษภาคม 1975 นายซาดีอดีตนักกฏปุ่นได้เข้าร่วมเสวนาการเงินของประเทศ เขาพูดเล่นกับ ฟุกุตะ ทาเกโอะ (เคยเป็นนายระหว่าง 1976-1978) ว่า “คุณฟุกุตะ สัญญาป้องกันการใช้อาวุธนิวเคลียร์ต้องยกให้เป็นหน้าที่คุณแล้ว แผลอ ๆ ได้รางวัลโนเบลเชียวนะ” ว่าแล้วก็พยายามจะลุกขึ้นหันโด้นั้นเอง เขาก็ลื่นหกล้มลง เขาพยายามจะลุกด้วยตัวเองอยู่หลายครั้ง

นางฮิโรโกะมานึกเอาภายหลังว่า เป็นเพราะ เขาพยายามจะลุกขึ้นเรื่องเลยไปกันใหญ่ ทำให้เส้นโลหิตฝอยในสมองแตกมากขึ้น หล่อนรู้สึกเสียใจไม่หายที่มีได้อยู่ข้าง ๆ จะได้ตะโกนให้คนช่วยพยุงขึ้นมา

การล้มครั้งนั้น ทำให้นายซาโต้นอนหมดสติอยู่ตลอดเวลา แม้นางฮิโรโกะจะดูแลพยาบาลอย่างเต็มที่ก็ตาม อีก 18 วันต่อมา นายซาโต้ที่ยุติการหายใจลง ตายเพราะเลือดออกได้เยื่อสมอง สำหรับซาโต้ เป็นการตายที่เสียบสงบ ปราศจากความปวดร้าวใด ๆ ซาโต้ไม่ได้เสี่ยงเสียกับนางฮิโรโกะแม้แต่คำเดียวก็จากโลกนี้ไป ช่างเป็นการตายจากที่สมกับความเป็น

ซาโต้จริง ๆ

ปัจจุบัน (1981) นางฮิโรโกะอยู่คนเดียวที่บ้านตนเองในเขตางายา แม้หล่อนจะเป็นภรรยาอดีตนายกก็ตาม แต่ก็ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐ หล่อนพยายามดูแลบ้านช่องหลังนี้ ที่มีนักการเมืองและนักข่าวมาเยือนอยู่เป็นประจำ ให้ดีที่สุด เพราะเป็นบ้านที่เต็มไปด้วยความทรงจำระหว่างหล่อนกับนายซาโต้ หล่อนบอกว่า “ตราบไคที่ดิฉันยังมีชีวิตอยู่ก็จะดูแลบ้านหลังนี้ไว้”

หล่อนพูด ตาที่หลังแว่นส่องวาวประกายแห่งการตัดสินใจ

